

bestuurder en zijn gemeentenaren als bestuurden is nodig wil er van democratie sprake zijn; maar anderzijds neemt hij als beroepsbestuurder deel aan de bureaucratie van de staatsorganisatie. De burgemeester functioneert op een plek waar twee lijnen elkaar, bij wijze van spreken, snijden: een 'horizontale' lijn (relatie en wisselwerking met gemeentenaren) en een 'verticale' (zijn contacten met provincie en rijk bij wie hij bepaalde zaken voor zijn gemeente gedaan zal moeten krijgen).

In het onderzoek werd onder meer nagegaan hoe de burgemeester tegen zijn tweepolige functie aankijkt en waar hij de accenten legt bij het uitoefenen van die functie. Ook werd nagegaan wat de gemeentenaren vinden van het burgemeestersambt. Daartoe werden alle veertig burgemeesters van het Friese vasteland (die van de Waddeneilanden vielen buiten het onderzoek) en 912 van hun gemeentenaren ondervraagd.

Geen partijman

Om eerst enig idee te geven wie we in 'de' Friese burgemeester voor ons hebben, enkele persoonlijke gegevens. Om te beginnen zijn het allemaal gehuwde mannen en ze vinden meestal dat dat maar het beste is ook. Ongeveer zestig procent beschouwt het burgemeesterschap van hun gemeente als een 'mannenberoep'. Zestig tot zeventig procent van de ondervraagde gemeentenaren vindt dat ook en 78 procent meent bovendien dat de burgemeester getrouwd moet zijn. Op het tijdstip dat de gegevens werden verzameld (tussen september en december 1968) was er geen burgemeester jonger dan 35 jaar; iets meer dan de helft van het aantal was ouder dan vijftig; gemiddelde leeftijd: ruim 52 jaar.

Een derde deel van de Friese burgemeesters heeft de u.l.o. doorlopen, een derde de middelbare school, een derde voltooide een universitaire studie. Ongeveer de helft haalde ten minste één vakdiploma. De gemeentenaren hadden de neiging meer waarde te hechten aan schoolopleiding en behaalde vakdiploma's dan de burgemeesters zelf. 47 pro-

cent van de ondervraagde gemeentenaren vond het gewenst dat hun burgemeester aan de universiteit zou zijn opgeleid.

Noch de burgemeester, noch hun gemeentenaren leken veel waarde te hechten aan de opvatting dat een burgemeester moet behoren tot de politieke partij die in de gemeente de grootste aanhang heeft. In zijn gemeente zal de burgemeester alle moeite doen niet de naam te krijgen een 'partijman' te zijn: hij vindt dat hij boven de plaatselijke politieke groeperingen behoort te staan. Dit neemt echter niet weg dat burgemeesters vaak weinig schroom hebben nauwe banden met hun politieke partij te onderhouden buiten hun gemeentelijke rayon. Het gemeentelijk belang kan zijn gediend met een burgemeester die op provinciaal en landelijk niveau de weg weet in de politieke kanalen. 'Ook voor de burgemeesters persoonlijk,' aldus het proefschrift, 'is het aan te bevelen, dat zij lid van een politieke partij zijn. Volgens hun waarnemingen bestaat er op 'binnenlandse zaken' een duidelijke voorkeur voor gegadigden voor vacante burgemeestersposten, die politiek aangesloten zijn. Bovendien missen partijloze sollicitanten tijdens een benoemingsprocedure de (eventuele) steun van politieke geestverwanten.' Voor de carrière en beroepsuitoefening vinden de burgemeesters dus dat het wenselijk is lid van een partij te zijn, liefst van een invloedrijke. Welke partij dat is, doet er minder toe, omdat de burgemeesters zich in hun gemeente zo 'boven-partijdig' mogelijk gedragen en omdat het hun gemeentenaren weinig kan schelen of de burgemeester nu lid is van de grootste partij in de gemeente of van een andere.

Aanzien

De Friese burgemeesters gaven uiteenlopende antwoorden op de vraag waarom ze destijds burgemeester hadden willen worden. Een kwart van hen solliciteerde omdat ze niet meer tevreden waren met de positie die ze op dat moment in het bedrijfsleven of elders (bijvoorbeeld in het onderwijs) innamen. 'Wat inkomen betreft gingen ze er niet zelden op achteruit, maar dat hadden ze er wel

voor over. Ze kregen namelijk steeds meer bezwaren tegen hun hiërarchisch ondergeschikte positie in het bedrijfsleven en tegen het feit, dat zij in het geheel van hun organisatie betrekkelijk anonieme figuren bleven'. Een kleine groep (een achtste deel) had van huisuit al de bedoeling gehad een carrière als burgemeester op te bouwen. Door het beroep van hun vader waren ze van jongsaf aan vertrouwd met 'de publieke sfeer'. In het proefschrift werden zij omschreven als 'typische carrière-burgemeesters'. Ongeveer een derde deel van de ondervraagde groep burgemeesters was via een loopbaan als gemeente-ambtenaar tot het ambt gekomen. Ze waren na verloop van tijd op een post terechtgekomen die geen verdere promotiekansen meer bood en kwamen, op die post gezeten, 'langzamerhand tot de overtuiging dat het burgemeesterschap een bekroning zou zijn van hun loopbaan bij het openbaar bestuur'. Voor een aantal van hen was achteraf gebleken, dat ze zich het burgemeesterschap te mooi hadden voorgesteld. Een vierde categorie tenslotte legde de nadruk op de inhoud van het burgemeesterschap zelf. Ze vonden het met name een aantrekkelijke gedachte, dat zij als burgemeester 'daadwerkelijk iets konden doen voor de gemeenschap'. 'Bij het doorvragen,' zo merkte dr. Faber in zijn proefschrift op, 'kregen wij sterk de indruk dat de speciale attractie van het burgemeestersambt voor hen vooral lag in de hoge sociale waardering, die dit ambt in de samenleving geniet'.

Duwmachine

Van de persoon van de burgemeester nu naar diens taak. Die is, naar bekend, nogal veelomvattend. Dr. Faber had enige aspecten van de burgemeestersfunctie uitgesplitst. Het waren: de rol van gezagshandhaver, de rol van volgzzaam bestuurder (volgzzaam ten opzichte van het bovengemeentelijk gezag), de rol van hoofd van het gemeentelijk apparaat, de rol van promotor en de rol van eerste burger. Alleen deze laatste twee 'rollen' krij-

ASSURANTIEBEDRIJF VAN DIJKEN B.V.

GRONINGEN

Petrus Campersingel 225
postbus 4008
telefoon kantoor: 050 - 130143*

ASSURANTIËN FINANCIERINGEN

onafhankelijke adviseurs op het gebied van
assurantiën
hypotheken
praktijkfinancieringen
(hypotheek tot 110% en hoger)
aantrekkelijke voorwaarden voor academici